

**РЕГИОНАЛНИ ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ
РАЗГРАД ПРЕЗ 2022 ГОДИНА**

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страната в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на общите индикатори е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (SILC)“.

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво – 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в рамките на областта. За 2022 г. в област Разград размерът на линията на бедност е 426.31 лв. средномесечно на лице от домакинство, като под прага на тази линия е живяло 18.5% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Разград

	2018	2019	2020	2021	2022
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	265.6	364.5	386.4	474.3	426.3
Относителен дял на бедните - % от населението	14.7	21.2	12.6	15.1	18.5
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	40.9	51.4	44.8	52.0	47.1
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	25.3	38.2	28.9	35.6	29.5
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	5.4	4.8	4.6	5.2	4.6
Коефициент на Джини ¹	32.1	29.7	29.4	29.1	27.6

Спрямо предходната година размерът на линията на бедност за областта намалява с 10.1%, а относителният дял на бедното население нараства с 3.4 процентни пункта. През 2022 г. линията на бедност общо за страната е 525.95 лв., най-висока е в област София (столица) (831.50 лв.), а най-ниска в областите Монтана и Видин – съответно 373.28 лв. и 373.47 лв.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Най-висок е относителният дял на бедните в област Стара Загора (33.9%), а най-нисък в област Шумен (12.9%).

През 2022 г. относителният дял на мъжете, живеещи в риск от бедност в област Разград (15.5%) е по-малък от този при жените (21.2%) с 5.7 процентни пункта. В сравнение с 2021 г. делът на бедност при мъжете в областта нараства с 5.5 процентни пункта, а при жените - с 1.2 процентни пункта.

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за област Разград за 2022 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии и се изключат другите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 18.5% до 29.5%, или с 11.0 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност за областта нараства до 47.1%, или с 28.6 процентни пункта.

Материални и социални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. До 2020 г. за оценка на материалните лишения на домакинствата се използваша девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот. Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство (табл. 2).

2. Показатели за материални и социални лишения през 2022 година в област Разград

Въпроси към домакинството	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	69420	64.4
Може ли домакинството да си позволи, ако желае, едноседмична почивка извън дома	71998	66.8
Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: * заем за покупка на жилището, в което живее домакинството * наем за жилището, в което живее домакинството * текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) * вноски за погасяване на кредити	8746	8.1

Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пиле или риба (или вегетарианския им еквивалент), всеки втори ден	26947	25.0
Позволява ли финансовото състояние на домакинството да поддържа нормална температура в жилището си	52169	48.4
Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	18444	17.1
Може ли домакинството да си позволи подмяна на остаряла мебелировка	67415	62.6
Въпроси към лица на 16 и повече години		
Наличие на интернет връзка в дома, който може да се ползва за лични нужди	7470	8.1
Подмяна на износени дрехи със закупуването на нови	50318	54.7
Купуването на два чифта обувки в зависимост от сезона, и/или за всички сезони	56802	61.7
Всяка седмица да похарчите малка сума пари за лични нужди	25544	27.8
Редовно участие в спортни и развлекателни дейности като посещения на кино, на театър, на концерт и др.	15346	16.7
Поне веднъж месечно среща с приятели/роднини за пиетие/хапване (вкл. в домашни условия)	29772	32.4

През 2022 г. 36.5% от населението на област Разград живее в тежки материални и социални лишения (ограничения в 7 от 13 показателя), което характеризира областта като територия с най-високите показатели за материални и социални лишения в страната. В сравнение с 2021 г. този дял нараства с 3.9 процентни пункта.

С най-нисък относителен дял е област Ловеч - 7.5%, като за страната средно 18.7% от населението живее в материални и социални лишения.

Домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност

За безработни домакинства в изследването се считат домакинствата, чиито членове не са били заети през последните четири седмици, т.е. всички членове на домакинството на възраст 16 и повече навършени години са били или безработни, или неактивни.

До 2020 г. показателят се изчисляваше за лица на възраст от 18 до 59 години, а от 2021 г. той включва лица на възраст от 18 до 64 години.

Ниската икономическа активност за домакинството се изчислява като съотношението между броя месеци, в които всеки член от домакинството във възрастовата група 18 - 64 години е бил работещ през предходната година (реално отработени месеци), към общия брой месеци, които теоретично би могъл да отработи същият член на домакинството при пълна заетост. За лицата, които декларират, че работят на непълно работно време, броят на месеците се преизчислява към пълно работно време въз основа на отработените часове.

ТЕРИТОРИАЛНО СТАТИСТИЧЕСКО БЮРО - СЕВЕР
ОТДЕЛ „СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗСЛЕДВАНИЯ - РАЗГРАД“

Лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64-годишните с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтната година.

През 2022 г. в област Разград в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност живеят 10.1 хил. лица на възраст 18 - 64 години, или 16.2% от населението на областта, като спрямо 2021 г. относителният им дял намалява с 0.3 процентни пункта. Средното равнище на показателя в национален мащаб за 2022 г. е 7.9%.

Материални лишения при децата

В изследването „Статистика на доходите и условията на живот“ от 2013 г. се събират данни за материалните лишения на децата в домакинството (на възраст между 1 и 15 години). През 2022 г. в област Разград относителният дял на децата с материални лишения (лишени от поне един от 13 показателя) е 37.6%. В сравнение с 2021 г. този показател бележи увеличение с 6.1 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2020“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели.

Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2022 г. в област Разград 48.7 хил. лица, или 45.2% от населението са били в риск от бедност и социално изключване (41.6% от мъжете и 48.6% от жените). Стойността на този показател нараства с 3.2 процентни пункта спрямо 2021 г. Делът от населението в риск от бедност и социално изключване за цялата страна е 32.2%.

Методологични бележки

С Регламент № 1700 от 2019 г. на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички обикновени домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

Размерът на извадката за 2022 г. включва 9 243 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на възраст 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО 2011):

МСКО 0 - Предучилищно образование

МСКО 1 - Начално образование

МСКО 2 - Основно (прогимназиално) образование

МСКО 3 - Средно образование

МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование

МСКО 6 - Висше образование (бакалавър и професионален бакалавър)

МСКО 7 - Висше образование (магистър)

МСКО 8 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DB090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки за област Разград в табл. 3:

3. Оценки на някои основни показатели през 2022 г. за област Разград

Индикатори	Относителен дял - %	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване – нова дефиниция		
Общо	45.2	6.5
Мъже	41.6	7.5
Жени	48.6	6.2
0 - 17 години	35.1	11.5
18 - 64 години	44.9	6.9
65+ години	54.7	6.0
Риск от бедност		
Общо	18.5	4.3
Мъже	15.5	4.6
Жени	21.2	4.7
0 - 17 години	13.5	6.3
18 - 64 години	17.9	5.2
65+ години	24.6	6.4
Материални и социални лишения – нова дефиниция		
Общо	36.5	6.0
Мъже	33.6	6.8
Жени	39.2	5.9
0 - 17 години	29.3	10.7
18 - 64 години	35.5	6.6
65+ години	45.9	6.4

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да се намери на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ и в Информационна система „ИНФОСТАТ“.